

6.
Cap. v. 5. Actus *directè* voluntarius dicitur ratione principii
M.3. propinqui, si hoc liberè agat; *indirectè* voluntarius dicitur
ratione principii remotioris, si hoc libere agens necessita-
tem certi actus sibi imposuerit.

6. Ignorantia est carentia cognitionis debitæ.

7. Cognitionis ad actiones recte obeundas necessaria est
tùm juris tum facti.

8. Cognitionem juris supplet tum moralis doctrina
de officiis virtutum, justitiæ & amicitiae, tum lex & do-
ctrina legum declarativa.

9. Cognitionem facti parit ocularis inspectio, & proba-
tio ad fidem faciendam idonea.

10. Plena perfectaue facti cognitio juris scientiam in-
cludit aut præsupponit.

11. Juris factique ignorantia aut est puræ negationis, aut
pravæ dispositionis; aut vera aut simulata, & illa aut dolosa,
aut culposa, aut inculcata seu invincibilis; & hæc demùm
revera invitam actionem facit.

12. Actionem dubiæ interpretationis subsequens volu-
ptas aut dolor spontaneam aut invitam declarat.

MEMBRUM III.

De circumstantiis actionum humanarum.

1. Actio humana est omnis actio hominis voluntaria;
sive sit actio voluntatis elicitæ sive imperata.

2. Circumstantia est habitudo causarum actionis.

3. Ulti reliquorum effectuum, sic & actionum humana-
rum quatuor sunt causæ; efficiens, materia, forma, finis.

4. Causa efficiens principalis continetur circumstantiâ
QUIS?

5. Causa efficiens instrumentalis, QUIBUS AUXILIIS?

6. Cau-